

Monahul Longhin Gherontianou

(Sfânta Mănăstire a
Cuviosului David din Evvia)

Cuvioasa fecioară mucenică
TEODORA DIN PELOPONEZ

*

Viața și biserica ei pe acoperișul căreia
au crescut prin minune 18 copaci

Traducere de Cristian Spătărelu

Carte tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

EDITURA EGYMENITA

Cuprins

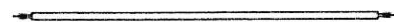
Prologul ediției a doua și totodată protest	7
În loc de prolog: „Iubiți-i pe vrăjmașii voștri!”	9
Introducere	11
CAPITOLUL I. Datele biografice ale cuvioasei	
Teodora din Peloponez	19
1. Origine – Educație	19
2. Marea hotărâre	20
3. Drumul spre viața monahală	24
4. Așezarea în mănăstirea de călugări	26
CAPITOLUL II. Calomnia împotriva monahului	
„Teodor”. Mucenicescul său sfârșit	31
1. Vinovat din pricina calomniei	31
2. Judecata și osândirea la moarte	34
3. Rugăciunea dinainte de tăierea capului	38
4. Sfârșitul său mucenicesc, descoperirea că este femeie și vădirea nevinovăției sale	40
5. Apariția neașteptată a izvorului	42
6. Zidirea bisericeții și răsărirea de copaci pe acoperișul ei	43
7. Locul îngropării muceniței	46
8. Părerea unui om de știință în legătură cu hotărârea tribunalului	48
CAPITOLUL III. Cererile neobișnuite din timpul rugăciunii muceniței. Legende despre viața ei	
1. Din ce motiv l-a calomniat fata însărcinată pe monahul „Teodor”	51

2. Binecuvântata tăcere a muceniței Teodora.....	55
3. Cuvioasa, prin cererile sale, a alungat slava lumească	58
4. Mănăstirea de metanie a cuvioasei.....	68
5. Pomenirea cuvioasei fecioare și muceniței Teodora. (Există vreo legătură între cuvioasa Teodora a Alexandriei și cuvioasa muceniță Teodora din Peloponez?)	71
6. O legendă: „Teodor”, căpitan al unei oști locale....	76
7. A doua legendă: „Teodor”, „egumen” al mănăstirii	82
CAPITOLUL IV. Calomnierea, îndrăzneala cuvioasei și jertfirea sa de bunăvoie.....	87
1. Calomnierea, calomniatorii și Teodora.....	87
2. Mucenicia Teodorei, chemare cerească.....	91
3. Respectul cuvioasei Teodora față de trupul ei.....	95
4. Iubirea Teodorei față de Dumnezeu și față de vrăjmașii ei	102
5. Criteriul lucrărilor Teodorei: iubirea și ascultarea ei de voia lui Dumnezeu	106
6. Îndrăzneala „exagerată” la Dumnezeu, mare harismă și însușire a sfințeniei sale	110
CAPITOLUL V. Locul de jertfire al cuvioasei mucenice și fecioare Teodora, spațiu sfânt și minunat.....	117
1. Biserița muceniței – minune „ascunsă” vreme de veacuri.....	117
2. Copaci înalți și veșnic tineri pe acoperiș.....	120
3. O minune vădită.....	129
4. Cine a vrut să taie copacii de pe acoperiș?	132

5. Cum au văzut și ce explicație au dat în legătură cu neobișnuitul fenomen – biserița – cercetătorii din diferite domenii	138
CAPITOLUL VI. Minunile cuvioasei mucenițe Teodora.....	147
1. Neașteptata oprire a creșterii apelor din vadul ridicat de oameni în apropierea bisericii	147
2. Cuvioasa ocrotește copacii ei și nu lasă să fie tăiați	149
3. Cuvioasa dorește săvârșirea de praznice în cinstea ei.....	150
4. Apariție revelatoare a cuvioasei Teodora, în urmă cu 40 de ani, în visul unui copil	152
5. Vindecarea unui om care suferea de o boală a cefei	155
6. Vindecarea unei femei care suferea de o boală gravă	156
7. Vindecarea unui bolnav de rinichi	157
8. Apariția cuvioasei Teodora în somnul unei credincioase creștine.....	158
CAPITOLUL VII. Cuvioase cunoscute și femei virtuoase necunoscute care s-au nevoit ca „monahi” în mănăstiri și sihăstirii	163
1. Cuvioase care s-au nevoit ca „monahi” și au fost recunoscute după adormirea lor.....	163
2. Cuvioase cunoscute care, trăind „ca monahi”, au fost calomniate și n-au dezvăluit că sunt femei	165
3. Cuvioase care, nevoindu-se ca „monahi”, au fost calomniate și s-au făcut cunoscute	168

4. Cuvioasa Teodora din Peloponez, singura cuvioasă care a mucenicit ca „monah” după calomniere.....	172
5. Cuvioase cunoscute care au trăit ca „monahi” în sihăstrie și au fost recunoscute după adormirea lor	174
6. O femeie virtuoasă necunoscută, care trăia ca „monah” într-o obște de călugări, a fost calomniată.....	176
7. Femei virtuozose necunoscute care au trăit ca „monahi” în sihăstrie	178
Epilog	181
Sinaxarul cuvioasei mucenice și fecioare Teodora din Peloponez	184
Troparul, condacul și megalinarul cuvioasei mucenice și fecioare Teodora	201
Bibliografie	205
Anexă	211
1. Cuvioase care au trăit ca „monahi” și au fost recunoscute după adormirea lor.....	211
2. Sfinți care au purtat haine lămurești și Sfinte care au purtat haine bărbătești.....	215
3. Studiu făcut în biserica cuvioasei Teodora cu ajutorul tomografului electronic și al georadarului	220
Nota editorului român	223

„Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu,
iar pe fratele său îl urăște, mincinos este!
Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său,
pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care
nu L-a văzut, nu poate să-L iubească”
(I Ioan 4: 20).

*Cel care, pentru a crede și a-L iubi pe
Dumnezeu, cere minuni nu va avea
răsplată. Pentru Dumnezeu doar un lucru
are valoare și se „măsoară”: ca omul să-L
iubească pe Dumnezeu numai și numai
pentru că este bun.*

*Sfârșit
și lui Dumnezeu slavă*

CAPITOLUL I

Datele biografice ale cuvioasei Teodora din Peloponez

1.

Origine - Educație

În ceea ce privește locul de origine al cuvioasei Teodora, cercetările n-au ajuns la niciun rezultat evident. Au fost adunate diverse informații care spun că Teodora se trăgea din centrul Peloponezului, probabil din regiunea Arkadia sau Messinia, și poate chiar din Lakonia.

O informație izolată, care spune că cuvioasa se trăgea din satul Sellasia din Lakonia, este considerată ca necorespunzătoare realității. Și asta întrucât în rândul locuitorilor din satul acesta nu se păstrează tradiția privitoare la locul de origine al cuvioasei mucenice Teodora.

S-a născut din părinți evlavioși și creștini greci în secolul al IX-lea d.H. Părinții ei erau săraci și neînsemnați și aveau și alte fiice, pe care le creșteau „întru învățătura și certarea Domnului” (Efeseni 6: 4).

Teodora încă de mică arăta mare dragoste către Dumnezeu. Pe vreme ce creștea, își îndrepta cugetul din ce în ce mai mult spre scopul vieții sale, care de la

vârstă fragedă presimțise că este în directă legătură cu Dumnezeu, căci sufletul ei căuta statornic și stăruitor trăirea monahală.

Sufletul Teodorei, înaripat de dumnezeiască dragoste, auzea încontinuu chemarea poruncitoare a lui Iisus „urmează-Mi” (Matei 8: 22, Marcu 2: 14, Luca 9: 59), iar cuvintele „Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine” (Matei 10: 37) îi cutremurau inima.

Această dragoste dumnezeiască o îndemna spre „înstrăinarea întru Domnul”, care o făcea să-și adune mintea și să o îndepărteze de simțuri, încât să vorbească cu Dumnezeu fără ocolișuri, pentru a fi „curățită de razele Sfântului Duh”, fără ca în ele să se amestece „ceva din cele pământești și tulburi” (Grigorie Teologul, Cuv. 12, 4, PG 35, 848 A).

2.

Marea hotărâre

Motivul care o îndemna spre monahismul ortodox nu era pesimismul sau nesocotirea față de trup sau părăsirea familiei părintești, ci o trăire personală intensă a iubirii dumnezeiești și un simțământ de datorie față de Iisus Cel Răstignit. De altfel, scopul acesta stăpânește în cugetul și ființa tuturor acelor sfinți bărbați și sfinte femei care se leapădă de lume și se duc în pustie, unde se nevoiesc și își nimicesc egoismul.

„Faptul că felul de viață al monahilor și asceților nu este și nu conduce spre o sinucidere indirectă

este vădit și din lungimea vieții acestora, dar, mai ales, pentru că asceza aspră și stăruitoare pe care o lucrează este considerată de acești monahi ca o jertfă binecuvântată, datorită succesului scopului înalt pe care-l au și al cărui sens depășește universul nostru; univers zădărnicit în fața lumii duhurilor din jurul tronului Atotțiitorului Dumnezeu. Când te gândești că în realitate acești oameni nu trăiesc deloc viața simțurilor, ci cugetul lor s-a identificat perfect cu cugetul sau cu voia lui Hristos (Galateni 2: 20) și că, cu cât sunt mai ascetici, cu atât mai mult sunt luminați de lumina dumnezeiască, al cărei gust și experiență oamenii trupești nu le cunosc, se justifică perfect un fel de beție duhovnicească a monahilor care se învrednicesc de o asemenea jertfă” (Arhimandritul Hristofor Kaliva, Presa Ortodoxă, 13.01.1984).

Asemenea beție a vrut să trăiască și fericita Teodora, încercând să ajungă pe culmile iubirii întru Hristos.

Așadar, în fiecare zi credea că la urechile ei a ajuns ecoul cuvintelor Sfântului Ignatie Teoforul: „Nimic din lucrurile plăcute ale acestei lumi nu-mi vor fi de folos. Mi-e dor de Cel ce a murit pentru noi. Îl vreau pe Cel care a înviat pentru noi. Lăsați-mă să urmez patimile Dumnezeului meu” (*Către Romani* VI 3 și VII 2; VEPES 2 272).

În vremurile acelea viața monahală era înfloritoare și iubirea pentru Mântuitorul lumii câștiga multe suflete. Vrând așadar să răspundă chemării dumnezeiești, cuvioasa Teodora s-a hotărât să se călugărească, pentru a trăi în faptă smerita cugetare,

care este martiriul zilnic al monahului, dar totodată și odihna lui.

Se pare că încet-încet a început să-i înștiințeze pe părinții săi despre viteaza ei hotărâre de a se călugări, iar ei n-au arătat împotrivire, ci dimpotrivă, au fost mulțumiți că una din fiicele lor se va afierosi lui Dumnezeu.

Ciudat este că, pentru această luptă și nevointă neîntreruptă care este viața monahală, tânăra Teodora a ales o mănăstire de călugări, motivele pentru care a făcut această alegere fiindu-ne în adânc necunoscute. După părerea noastră a ascuns că este femeie din dorința de a se nevoi cât mai aspru, și a intrat într-o mănăstire de monahi pentru a ridica povara grea a vieții lor severe. Un rol primordial în realizarea acestui scop îndrăzneț trebuie să-l fi jucat credința ei profundă și nădejdea în Mirele Hristos, Care – negreșit – îi îndruma pașii după cum o îndemna neprihănitul ei suflet.

Căci cum altfel ar fi ajuns această cuvioasă Teodora să-și pună la încercare cinstea ei și idealurile monahal-îngerești „prin sabie ascuțită”, dacă în hotărârea aceasta n-ar fi fost luminată de Sfânta Treime?

Iubirea ei pentru Dumnezeu, smerenia, ascultarea, răbdarea, așteptarea nădăjduitoare, nevointa, blândețea față de vrăjmași, respectul pentru schima monahală, puterea rugăciunii, îndrăzneala sa „exagerată” înaintea lui Dumnezeu și sfârșitul mucenicesc ne conduc, neșovăielnic, la concluzia că fusese pregătită „din pânțele mamei sale” (Galateni 1: 15) pentru a deveni „vas ales” (Fapte 9: 15) și „locaș al lui Dumnezeu în Duhul” (Efeseni 2: 22).

Alte motive care au contribuit la hotărârea smeritei Teodora de a se închinovia la o mănăstire de călugări poate au fost:

1. Imitarea vieții altor sfinte femei, care au trăit „ca monahi” în chinovii de călugări și au strălucit de virtute fără să se facă cunoscute până la moartea lor, precum Sfânta Pelaghia („Pelaghie”), Sfânta Teodora („Teodor”) din Alexandria, cuvioasa Eufrosina („Smarand”), cuvioasa Anastasia („Anastasiu”) sau Patricia.

Desigur, nu știm numele cărei Sfinte Teodora a fost luat spre prăznuire și cinstire de către cuvioasă. Însă nu este exclus să-și fi luat numele „Teodora” pentru a-l cinsti îndeosebi pe vreun Sfânt care purtase numele „Teodor”.

2. Existența în acea obște a unui singur egumen și, probabil, a puțini monahi, care aveau mare nevoie de îngrijire.

3. Convingerea că acesta era cel mai bun mod de a nu fi găsită de către părinții sau surorile ei sau recunoscută de vreun sătean, pentru ca astfel să poată să-și ducă la capăt fără tulburare dumnezeiasca ei misiune.

4. Trăsăturile bărbătești, precum și aprecierea că, prin purtarea rasei și schimbarea înfățișării ei, datorită ascezei, nu va fi recunoscută ca femeie.

Există împrejurări în care mintea îngustă a omului nu poate percepe și tâlcui cu rațiunea chestiuni rânduie de Ziditorul lumii. Domnul, fără a desființa voia și libertatea omului, lucrează pentru slava și mântuirea lui.

Astfel, și în împrejurarea aceasta, să nu căutăm explicații logice, ci să ne minunăm de rezultat și să

credem neclintit că de la începutul și până la sfârșitul acestui caz Dumnezeu a fost prezent, ca acoperământ și ocrotitor al cuvioasei. Aici a fost pus în practică cuvântul: „Dacă Dumnezeu e pentru noi, cine este împotriva noastră?” (Romani 8: 31).

3.

Drumul spre viața monahală

După un timp, așadar, a luat hotărârea definitivă de a le părăsi pe cele lumești, de a-și lăsa numele și înfățișarea femeiască, pe cât posibil, și de a se închinovă, împlinindu-și evlavioasa ei dorință.

În seara acelei zile n-a dormit, pentru că noaptea trebuia să plece pe dumnezeiasca sa cale. Drumul ei de aici înainte și toată viața sa a lăsat-o în mâinile lui Dumnezeu. Nicio teamă și niciun sentiment de lășitate nu-i puteau umbri bucuria negrăită. După ce s-a rugat fierbinte, s-a îmbrăcat pe dedesubt în haine bărbătești și pe deasupra în haine de femeie și fără s-o observe cineva a deschis ușa cu mare atenție, a ieșit și a plecat. Pășea iute prin întuneric, ca un nor purtat de vânt, ca un fulg rătăcind prin văzduh.

După ce s-a îndepărtat, înainta ușurată, bucurasă, precum căprioara care aleargă spre izvoarele limpezi. În zorii zilei s-a oprit istovită, aflându-și popas într-o peșteră. Acolo, lepădându-și hainele de femeie, a rămas în cele bărbătești. În felul acesta s-a preschimbă într-un tânăr. După aceea, călătoriile și primejdiile, posturile și privegherile, gerul și năduful,

au făcut-o să-și piardă „înflorirea” de odinioară a trupului ei și de-acum părea mai degrabă întărită decât obosită. După o perioadă de timp, în-tr-o zi însorită, pentru a vedea ce-a rămas din Teodora de altădată, s-a privit pe sine într-un lac cu apă limpede. Un surâs de doliu, care totodată oglindea și o mulțumire ascunsă, îi colora buzele palide. Slăbise îndeajuns și fața îi devenise puțin negricioasă, iar bustul îi era atât de schimbat, încât prin sărăcăcioasele haine bărbătești pe care le purta nu i se observau trăsăturile femeiești. După noul său chip părea că-i un tânăr zvelt și sărman.

După constatarea aceasta, o intensă nevoie sufletească a făcut-o să bată la poarta unei mănăstiri de călugări. Dar se gândea că, fiind tânără fecioară, cu ce drept ar fi putut intra în mănăstirea aceea? Va fi primită? Iar dacă da, cu atât mai rău. „Vai omului aceleia prin care vine sminteala” (Matei 18: 7). Deși cugețele de felul acesta îi umblau prin minte și o tulburau, totuși n-au putut în niciun fel s-o întoarcă de la fapta aceea cu adevărat îndrăzneță.

Într-o după-amiază, în ceasul când soarele apunea și-și arunca ultimele raze pe munții înalți din jur, tânăra Teodora, îmbrăcată în haine bărbătești și încredințată și mulțumită că înfățișarea femeiască îi dispăruse, a bătut la poarta primei mănăstiri de călugări care i-a apărut în cale, mănăstirea Maicii Domnului. Această mănăstire se afla deasupra satului care astăzi se numește Monastiraki, în Messinia de Sus, la hotar cu Arkadia. Biserica rezidită a mănăstirii se păstrează până astăzi. La poarta bine zăvorâtă peste noapte a mănăstirii aceleia de călugări a avut următorul dialog:

- Cine ești?
- Un tânăr care vine de departe. Vreau să mă închin și mâine dimineață să vorbesc cu egumenul.
- Cum te cheamă?
- Teodor.

4.

Așezarea în mănăstirea de călugări

I-au deschis îndată și l-au dus să înnopteze într-o cameră pentru oaspeți. Stând în genunchi toată noaptea și cu privirea îndreptată spre cer, „Teodor” se ruga la Iisus să binecuvânteze acea lucrare a lui și să-l ajute să rămână la mănăstire fără să fie recunoscut de cineva. Dimineața, după rugăciunea făcută din inimă noaptea întreagă și cu credința neclintită că Domnul i-a ascultat cererea, s-a prezentat în fața egumenului și, căzându-i la picioare, a cerut obișnuita binecuvântare.

Egumenul, după ce l-a binecuvântat, l-a ridicat și, crezând că este un tânăr băiat, l-a întrebat: „De ce-ai venit la noi, frate?” Atunci acela a răspuns: „Motivul pentru care am venit aici, sfințite părinte, este că vreau să mă afierosesc din toată puterea sufletului meu Mântuitorului nostru Hristos și să trăiesc, cu ajutorul Lui dar și cu rugăciunile și părinteasca voastră iubire, ca monah. Încă de mic copil am fost cuprins de dorul de a umbla pe drumul înălțător al mântuirii, îmbrăcat în rasa sfințită a monahului, pentru ca în ziua Judecății să aflu milă de la Preabunul

nostru Domn, care a mucenicit pe nedrept pe Cruce pentru noi”.

Iar egumenul, privindu-l cu simpatie, ca un părinte bun ce era, i-a vorbit despre toată viața ascetică a fraților monahi, care este mai împovărată și mai grea pentru un trup slab și neobișnuit cu privegheările îndelungi și cu statul în picioare, cu metaniile și munca din mănăstire, care cer trupuri puternice și învățate cu nevoia. Însă „Teodor”, conștientizând toate cele spuse de egumen, l-a implorat fierbinte și stăruitor, încât acela i-a ascultat rugămintea. Astfel deci, după povețele părintești și binecuvântarea egumenului, a rămas la mănăstire ca ucenic.

Nu este exclus ca egumenul să fi crezut că „Teodor” este eunuc. Dar acest lucru nu-l putem lua ca adevărat, fiindcă – după cum vom vedea în continuarea „vieții” sale – niciodată nu i-a fost pusă la îndoială bărbăția: nici atunci când a fost acuzat că ar fi siluit o tânără.

„Teodor” a văzut din prima clipă că este greu, dar și nepotrivit, ca o femeie să facă tovarășie cu bărbații și să se ascundă până la sfârșit, și de aceea se ruga neconținut la Dumnezeu, zicând:

„Cu voia Ta, Doamne, am venit la mănăstire pentru a mă nevoi și Te urmez cu râvnă, după cum m-ai luminat. Așadar, nu mă uita pe mine, roaba Ta, ci întărește-mă să-mi împlinesc dorința aceasta sfântă neclintit, până la moarte”.

Înzestrată de-acum cu puterea nebiruită a credinței și rugăciunii, ieșea mereu învingătoare din atacurile neîntrerupte urzite de satana.

Important este că - în fiecare zi - constata că Atotputernicul Dumnezeu, în chip minunat, o întârea în lupta ei aspră, încât să nu fie recunoscută de nimeni.

Tânăra neprihănită, care trăia viața monahală străduindu-se să participe la durerea, răstignirea și moartea Domnului, nu putea în niciun chip să trădeze virtutea monahului. Virtute al cărui element nedespărțit este pe de o parte moartea față de lume sau eliberarea de patimi, iar pe de altă parte nădejdea puternică spre viața de dincolo. Căci virtute este atunci când cineva se îndreaptă spre limanul mântuitor al sufleteilor, „trăind și lucrându-le doar pe cele duhovnicești”. Spre această virtute desăvârșită, care nu are egal în lume, se îndrepta și cuvioasa, cu râvnă mucenicească. Fiindcă numai prin aceasta putea birui trupul și potoli zvâcnirile lui rușinoase.

Au urmat câțiva ani de nevoie duhovnicești și „Teodor” a fost socotit de mănăstire vrednic de a fi tuns monah. După ce a primit schima monahală, și-a continuat și mai intens nevoițele și se îndeletnicea încontinuu cu lucrarea virtuții. Se nevoia cu stăruință pentru a dobândi eliberarea de patimi¹.

¹ La eliberarea de patimi a ajuns, cu harul Domnului, prin nevoițele ei, și cuvioasa Teodora. După Sfântul Maxim Mărturisitorul (580-662), eliberarea de patimi este starea de liniște a sufletului în timpul căreia omul nu mai înclină spre nicio răutate (Migne PG, Vol. 90, p. 967).

Pentru a compara în mod simplu eliberarea de patimi la care a ajuns cuvioasa Teodora, trăind ani întregi într-o mănăstire de călugări, cu eliberarea de patimi a pustnicilor și monahilor, care au trăit minunat în muntele Carantaniei, unde a postit Iisus Hristos

vreme de 40 de zile, este bine să vedem ce scrie Evagrie (secolul VI d.H.) în istoria lui bisericească referitoare la viața acestora.

Încă din primele secole creștine, nenumărați pustnici, vrând să urmeze pilda Domnului, au mers pe muntele Carantaniei și s-au nevoit în peșterile lui, trăind o viață isihastă. După ce s-au lepădat de toate ale lumii, se străduiau prin lupte duhovnicești să ajungă la desăvârșirea evanghelică. Toate peșterile din muntele acesta au fost umplute de anahoreți, zi și noapte auzindu-se rugăciunile lor către Domnul. Văzând acele nenumărate chilii, ai fi zis că te afli în fața unui stup imens de albine, în care acei cuvioși anahoreți, ca niște albine harnice și sânguincioase, adunau prin virtutea lor dulcea miere duhovnicească.

Deși modul lor de viață era diferit, trăirea lor tindea spre unul și același dumnezeiesc scop. Unii trăiau în grup, dar nu aveau nici bani, nici hainele pe care le purtau nu erau ale lor, ci considerau că aparțin tuturor. La trapeza obștească se puneau mâncare foarte simplă, fără condimente, doar legume și orz, într-o cantitate îndeajuns să trăiască. Zi și noapte se rugau împreună la Dumnezeu. În felul acesta se nevoiau, ca și cum ar fi vrut să facă din trupurile lor morminte goale. Posteau două-trei zile, sau chiar cinci, apoi mâncau doar hrana necesară.

Iar alții se zăvorau în chilii atât de scunde și strâmte, încât nu se puteau ridica în picioare sau dormi cum trebuie. Alții locuiau împreună cu fiarele, iar alții se îndeletniceau cu alt fel de nevoie, stând în pustia fierbinte, femeii și bărbații împreună, după ce-și acopereau doar părțile rușinoase, iar celelalte părți ale trupului erau goale, nesocotind canicula și gerul.

Eliberarea lor de patimi și lepădarea de toate lucrurile zadarnice și trecătoare ale lumii acesteia erau pilduitoare. Eliberarea lor de patimi ajunsese la un asemenea nivel, încât în tovărășia bărbaților se simțeau ca bărbații, iar în tovărășia femeilor se simțeau ca femeile.

Fiindcă diferențele se amestecaseră atât de mult, spune Evagrie, încât harul dumnezeiesc le-a adunat pe cele amestecate și iarăși le-a despartit, iar în ei locuiau împreună și viața și moartea. Astfel, acolo unde exista patimă, se simțeau morți față de